

*О.А. Михальченко, к.е.н.
(Навчально-наукового інституту неперервної освіти
Національного авіаційного університету, Україна)*

Інноваційна складова в розвитку авіації XXI століття: проблеми та перспективи сучасності

Матеріал присвячено питанням інноваційної складової в розвитку авіації, окреслено сучасні тенденції інтеграції української авіа галузі у світову авіапромисловість в сучасних геостратегічних процесах. Зазначено, що важливим є забезпечення гармонізації нормативно-правових актів та організаційної діяльності транспортної галузі України з країнами ЄС для задоволення потреб населення у перевезеннях та забезпечення розвитку економіки країни.

Сучасні тенденції інтеграції української авіа галузі у світову авіапромисловість в сучасних геостратегічних процесах окреслюються рядом загроз у політичній, економічній та соціальній сфері є нестабільне положення країни з огляду на широкомасштабне вторгнення росії, що знижує прогнозованість економічного та соціального стану країни в короткому та середньому горизонті планування, суттєвого падіння попиту і платіжної спроможності населення, пов'язаних з катастрофічним впливом пандемії коронавірусної хвороби COVID-19 в 2020-2021 роках на світові авіаційну і туристичну галузі та економіку загалом.

Авіаційна галузь має значний вплив на розвиток України, оскільки приєднавшись у 1992 році до Чиказької конвенції, Україна взяла на себе зобов'язання щодо створення необхідних умов для безпечного та ефективного виконання польотів відповідно до стандартів та рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO), що безпосередньо відіграло роль у формуванні державної політики та управління у галузі цивільної авіації, становленні інститутів публічного управління та здійсненні нагляду та контролю у цій сфері суспільно-економічних відносин з боку держави.

Досягнення конкурентоспроможності авіаційної галузі визначається підвищенням конкурентоспроможності українських автоперевізників на європейському ринку надання послуг з автомобільних перевезень. Враховуючи визначені пріоритети Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року в авіаційній галузі, трансформації та вдосконалення передбачені і в кожній авіакомпанії, яка забезпечує перевезення.

Важливою є активна інформаційна підтримка споживачів і посередників ринку (агентств з подорожей) з можливостями і правилами подорожей, які загострились в період пандемії COVID-19, адаптованої ринковою стратегією, та подовженням політики соціальної спрямованості на задоволення потреб населення в зручних прямих внутрішніх і міжнародних

перевезеннях. Основним засобом підвищення інформованості споживачів, надає максимальний зворотний зв'язок. В умовах загострення шикорокомасштабної війни росії про України ситуація на авіаринку радикально змінилась.

Конкурентне середовище українського ринку знаходиться під певними загрозами, пов'язаними з поширенням роботи на українському ринку іноземних low-cost авіакомпаній, тенденцією авіакомпанії Міжнародні авіалінії України до переходу у клас гібридних перевізників. З огляду на наведені фактори нижній ціновий сегмент визначено як основний сегмент, у якому компанія буде пропонувати свої послуги. Станом на кінець 2021 року з допандемічним 2019 роком, згідно із даними Європейської організації з безпеки авіонавігації (Євроконтроль), Україна увійшла до ТОП-5 країн із найменшим падінням авіатрафіку у 2021 році. У трійці країн-лідерів з відновлення авіатрафіку — Албанія (-8%), Боснія та Герцеговина (-20%) і Вірменія (-22%). Зі свого боку Україна скоротила обсяги авіатрафіку на 26%, зайнявши четверту позицію рейтингу. В 2021 році було здійснено 29 тисяч 637 внутрішніх польотів (на 40,4% більше в порівнянні з 2020 роком і тільки на 3,7% менше в порівнянні з 2019 роком), 116 тисяч 932 міжнародних польотів (+69,8% і -28,2% відповідно) і 83 тисячі 944 транзитних У 2021 році на державному рівні була ухвалена програма розвитку вітчизняного авіабудування на 2021-2030 роки із загальним об'ємом інвестицій понад 34 мільярди гривень. Також було прийнято низку важливих стратегічних рішень, які у майбутньому вплинуть на розвиток авіаційної галузі країни. 2021 рік був рясний на важливі події для розвитку української цивільної авіації.

Наприкінці листопада 2021 року було оголошено про початок утворення національного авіаперевізника України під назвою «Українські національні авіалінії — Ukrainian National Airlines» (UNA). Задля втілення проєкту, Верховна Рада виділила з держбюджету 0,5 мільярди гривень на формування статутного капіталу національного авіаперевізника, а Мінінфраструктури випустило наказ про створення нового авіаперевізника. У 2022 році на компанію було заплановано витратити 2,5 мільярди гривень. Зокрема перші рейси національного перевізника планувалося здійснити вже 2022 року на середньомігстральних літаках місткістю 150-180 місць. Для початку маршрутна мережа буде складатися з 2 внутрішніх напрямків та 14 міжнародних рейсів середньої дальності. Згідно з планом авіакомпанії, до 2023 року було заплановано створення 8 внутрішніх маршрутів, а сприятиме цьому розширення мережі регіональних аеропортів, будівництво, реконструкція та модернізація яких триває зараз у рамках «Великого будівництва». До 2026 року - 37 міжнародних середньомігстральних рейсів та 5 далекомігстральних напрямків. Передбачається, що «Українські національні авіалінії» використовуватимуть змішану модель, яка поєднує роботу лоукостерів та класичні авіаперевезення. З метою покращення роботи авіаперевізника та полегшення навантаження на держбюджет країни, розпочалась робота над можливістю залучення зовнішнього фінансування — державно-приватного співробітництва із включенням до складу акціонерів приватних інвесторів. Створення «Українських національних авіаліній» має

підвищити конкуренцію на ринку пасажирських авіаперевезень та посприяти його демонополізації.

В той же час, збройна агресія російської федерації докорінно змінила транспортну систему України. На території України запроваджений військовий стан, а повітряний простір України закритий для польотів цивільної авіації. Отже, найважливішим викликом наразі є створення умов для підтримання транспортної інфраструктури у належному функціональному стані на підконтрольних Україні територіях, збереження та підвищення пропускної спроможності пунктів пропуску, переорієнтація логістичних перевезень. Важливим є забезпечення гармонізації нормативно-правових актів та організаційної діяльності транспортної галузі України з країнами ЄС для задоволення потреб населення у перевезеннях та забезпечення розвитку економіки країни шляхом зміни підходів до формування транспортно-логістичних рішень та розвитку сучасної транспортної інфраструктури відповідно до стандартів ЄС, розвиток конкуренції та формування розвинутого ринку послуг залізничного транспорту організації повітряного руху України, виконання Угоди про Спільний авіаційний простір між Україною та ЄС.